

MACHIEL MULDER, HOOGLERAAR ENERGIE-ECONOMIE

‘PRIJSRISICO INKOOPT ENERGIË WORDT GROTER’

De energieprijzen zijn plotseling hard gestegen. Volgens hoogleraar Energie-economie Machiel Mulder zal dit vaker gaan gebeuren. “De markt blijft voorlopig krap, met een vraag naar gas die hoger is dan het aanbod, mede door de energietransitie.”

Aluminiumproducent Aldel in Delfzijl heeft door de hoge elektriciteitsprijs de productie grotendeels stilgelegd. Volgens de CFO daar is het door de prijsstijging niet langer rendabel om voluit te produceren: “We betalen nu al 4500 euro elektriciteitskosten per ton aluminium en de verkoopprijs is 2500 euro per ton. Dat kan dus absoluut niet uit.” Om dezelfde reden halveerde Nyrstar de productie in zijn drie Europese zinksmelterijen, waaronder die in het Brabantse Budel. De prijzen voor elektriciteit zijn in het kielzog van die van gas dermate hard en hoog gestegen, dat het simpelweg te duur is om op volle kracht te werken.

Naast de hogere gasprijzen, dragen ook de duurder geworden CO₂-rechten voor vervuilende bedrijven bij aan de hogere kosten voor energie-intensieve bedrijven zoals Nyrstar. De prijs van de verhandelbare vergunningen om het broeikasgas te mogen uitstoten, is de afgelopen maanden steeds verder gestegen. De stroomleveranciers berekenen dat door aan grootverbruikers als Nyrstar. Ook kunstmestfabrikant Yara heeft de productie vanwege de hoge energieprijzen teruggeschroefd.

Maar er zijn ook andere geluiden. Tata Steel Nederland zegt dat de gestegen energieprijzen geen gevolgen hebben voor de productie. Dat komt mede doordat het bedrijf zich heeft ingedekt tegen sterk fluctuerende energieprijzen. Daardoor betaalt de staalfabrikant niet altijd de actuele marktprijzen voor elektriciteit of gas, aldus een woordvoerder. “Niemand heeft dit zien aankomen, anders was er wel geïnvesteerd in de aanleg van voorraden die men in de huidige situatie dan zeer goed hadden kunnen verkopen”, aldus Machiel Mulder. Het is volgens de hoogleraar energie-economie aan de Rijksuniversiteit Gronin-

gen heel bijzonder dat de gasprijs zo snel naar een zo hoog niveau is gestegen: van 20 euro naar ruim 100 euro. Alle informatie over vraag en aanbod in de wereld zit in de marktprijs. Iedereen, landen en traders, wil immers geld verdienen en wil zo goed mogelijke voorspellingen doen en contracten af te sluiten. Overigens zijn vele commodities nu ook heel duur, denk aan bouwmaterialen.

Voor de sterke stijging van de gasprijzen worden verschillende oorzaken genoemd. Wat zijn de allerbelangrijkste?

“Door het onverwacht snel aantrekken van de economische groei na het dieptepunt van de coronacrisis, is de vraag naar gas in veel delen van de wereld sterk gestegen. Een hoge gasprijs verklaart ook de gestegen elektriciteitsprijs, omdat veel elektriciteitscentrales gas gebruiken om elektriciteit op te wekken. In verband met de energietransitie zijn vele kolencentrales gesloten. Een tweede oorzaak is te vinden in de weersomstandigheden. Niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen en in Azië hebben we een strenge winter gehad, waardoor de gasvoorraden flink zijn aangesproken en die zijn nog niet allemaal weer volledig bijgevuld. Aan de andere kant van de wereld, in Brazilië, is te weinig regen gevallen om de stuwmeren die gebruikt worden voor het opwekken van elektriciteit voldoende aan te vullen. Daardoor is in deze grote economie nu een aanzienlijke vraag naar gas. Nog een oorzaak ligt in diverse storingen in de aanvoer. Specifiek voor Nederland is ook een oorzaak te vinden in het dichtdraaien van de gaskraan in Groningen.”

In Groningen zit nog gas in de grond. Wat vindt u van het idee om de gaskraan tijdelijk toch weer een beetje meer open te draaien?

“Het is verleidelijk, omdat juist nu met de zeer hoge prijzen voor de BV Nederland miljarden te verdienen zijn. De gasmarkt is een mondiale markt. Een markt met tal van handelaren. In Azië wil men meer betalen dan in de westerse wereld. Als wij de gaskraan wat meer opendraaien om bijvoorbeeld energie-intensieve bedrijfstakken of huishoudens te helpen, zullen traders hier gas kopen en het duurder verkopen in Azië. De gasprijs zal hierdoor dus aanzienlijk dalen. Ook zouden we iets meer gas kunnen produceren om zodoende meer opbrengsten (gasbaten) voor Nederland te realiseren, maar dan moet dat wel op een voor Groningen veilig niveau gebeuren. Tegelijkertijd moeten de door aardbevingen getroffen Groningers dan sneller gecompenseerd worden voor schade.”

Gaan we zo'n plotselinge sterke stijging van de gasprijs vaker meemaken?

“Ik verwacht het eigenlijk wel. De markt is krap en blijft voorlopig ook krap; de vraag naar gas ligt de komende tijd hoger dan het aanbod. Er zijn minder aanvoerbronnen en het Russische gas is onvoldoende om in de vraag te voorzien. De vraag naar elektriciteit zal verder stijgen, onder meer door het toenemen van het aantal elektrische auto's, meer warmtepompen en meer airco's.

“Dat productie teruggeschroefd wordt is begrijpelijk, alleen al de kosten van energie zijn hoger dan de verkoopprijzen”

Al die elektriciteit moet vooralsnog met gas worden opgewekt. Een belangrijke factor is dan ook de toename van de vraag naar LNG in Azië.”

Hoe ziet u de rol van gas in de energietransitie?

“Die transitie is in volle gang, maar we blijven voorlopig nog afhankelijk van gas, juist ook vanwege die energietransitie. Elektriciteit is ook nodig om waterstof te maken, wat vervolgens als brandstof kan dienen voor onder meer de energie-intensieve industrie. Voor het opwekken van elektriciteit blijft voorlopig dus nog gas nodig omdat het aanbod uit niet-fossiele, duurzame bronnen onvoldoende is.”

Energie-intensieve sectoren worden het hardst getroffen, zoals te zien is bij aluminiumproducent Aldel, kunststofabrikant Yara en zinkproducent Nyrstar. Wat kunnen zij nu doen?

“Het is echt zuur voor hen, want bijvoorbeeld de afzetmarkt voor aluminium is juist nu heel goed. Dat de productie sterk wordt teruggeschroefd is geheel begrijpelijk, omdat alleen al de kosten van energie veel hoger zijn dan de verkoopprijzen. Dan lijdt je elke dag verlies. Het enige dat je kunt doen, is hopen op betere tijden. De enorme krapte heeft de markt inmiddels wel in beweging gebracht. Door de aanvoer van gas uit Noorwegen kan de gasprijs en daarmee de elektriciteitsprijs dalen. De daling lijkt ingezet. De prijs is al omlaaggegaan van 115 euro naar 90 euro per mega-

wattuur. Of die daling ook doorzet, zal sterk afhangen van de komende winter. Is die streng, dan zie ik niet zo snel een verdere substantiële daling. De gasmarkt verwacht dat de gasprijs vanaf april veel lager zal liggen dan nu.”

Vele sectoren en ook belangenorganisaties voor consumenten kloppen nu voor steun aan bij de overheid. In hoeverre is dat terecht? De energiemarkt is toch geliberaliseerd?

“Niemand heeft dit kunnen voorzien. Je hebt geluk of pech. Ik vind dat de overheid slechts in beperkte mate compensatie voor de sterk gestegen prijzen zou moeten bieden, omdat de hoge energieprijzen ook een functie hebben. Die functie is dat iedereen op die manier geïnformeerd wordt dat energie schaars is en dat mensen zo veel mogelijk zouden moeten kijken naar opties om het energieverbruik flink te verminderen. Ik zou er overigens ook nog even mee wachten, aangezien de prijzen nu weer wat gedaald zijn.”

Hoe denkt u over de verlaging van de energiebelasting?

“Het generiek verlagen van de energiebelasting is geen goed idee. Daar profiteren namelijk ook de huishoudens van die niet of nauwelijks last ondervinden van de gestegen prijzen, bijvoorbeeld huishoudens die hun energieprijs voor een langere tijd hebben vastgezet. Het ware beter iets te verzinnen voor de lagere inkomensgroepen die door hogere energieprijzen echt in financiële moeilijkheden komen.”

Heeft u een tip voor inkoopprofessionals die veel energie inkopen?

“Bij de inkoop van energie gaat het vooral om het prijsrisico. Dit prijsrisico zal de komende jaren waarschijnlijk groter worden, zoals onlangs door ook het Internationale Energie Agentschap is gezegd. Het is daarom zaak dat risico te verkleinen. Dit kan door niet 100 procent te vertrouwen op de spotmarkt en bij het afsluiten van langetermijncontracten dit gefaseerd te doen, zodat je minder risico loopt dat je op een ongelukkig moment al je contracten moet verlengen. Je ziet ook nu dat vooral huishoudens en bedrijven in de problemen komen die op dit moment hun contract moeten gaan verlengen of die veel op de dagmarkt inkopen. Dit risico kan dus voorkomen worden door beter besef van de prijsrisico's.” ●